

TÜRKİYE'DE
SÖZDEBİLİM UYGULAMALARI
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
(TÜRLER VE TEKNİKLER)

DR. ANOOSHIRVAN MIANDJI
DOKTORA TEZİ

7 Sosyoloji

6 Psikoloji

5 Bioloji

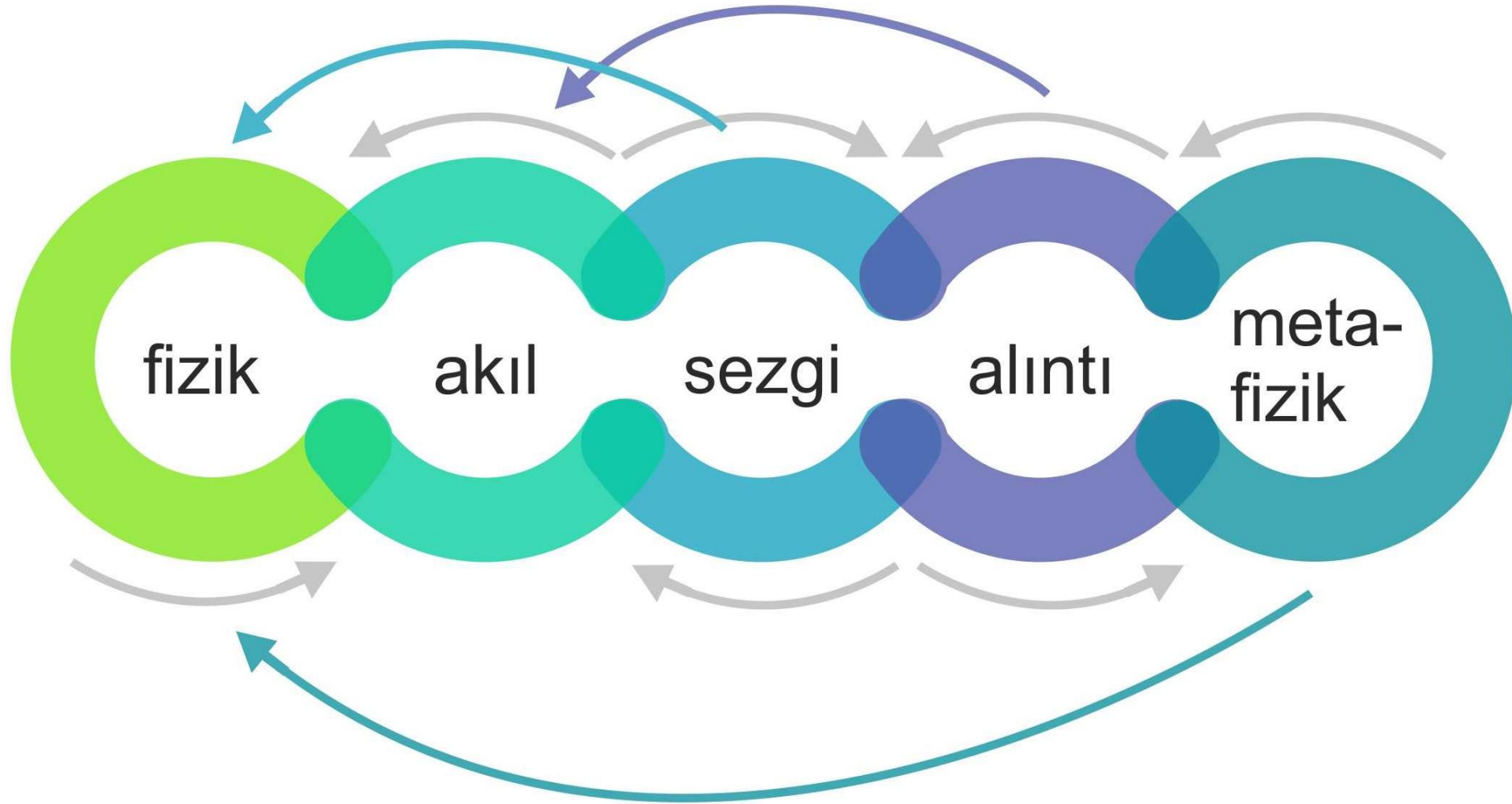
4 Kimya

3 Fizik

2 Matematik

1 Mantık

TIP – FİZYOLOJİK

- Sülük Tedavisi
- Aromaterapi
- Fitoterapi
- Hacamat
- Homeopati
- Larva Tedavisi
- Refleksoloji
- Akupunktur

TIP – PSİKOLOJİK

- Cincilik
- NLP
- Reiki
- Tıbb-ı Nebevi
- Yeniçağ (New Age)

FALCILIK

- Medyumluk
- Feng Shui
- Astroloji

İNANÇ

- 19 Mucizesi
- Yaratılış Teorisi

PARANORMAL

- Ufoloji

SÖZDEBİLİMİN BAŞVURDUĞU TEKNİKLER

- OTORİTEYE DAYANMA
- BİLGİSİZLİĞE DAYANDIRMA
- DOĞALA BAŞVURMA
- GELENEKLERE DAYANDIRMA
- PLASEBO ETKİSİ

ETKİLER

- Akvaryum etkisi
- Kiremit etkisi
- Kısa dansçı etkisi

BİLİNÇ

Algı

Mantıksal Safsatalar

- Teksaslı Keskin Nişancı Safsatası
- Doğala Başvurma Safsatası
- Eskiye Başvurma Safsatası
- Gizeme Başvurma Safsatası
- Yer Değiştirme Safsatası
- Duygu Sömürüsüne Başvurma Safsatası
- Kutsala Başvurma Safsatası
- Korkuya Başvurma Safsatası
- Otoriteye Başvurma Safsatası
- Karmaşık Dil Safsatası

BİLİNÇALTI

Psikolojik Etkiler

- Plasebo Etkisi
- Barnum Etkisi
- Sürü Psikolojisi
- Dunning-Kruger Etkisi

Önyargılar

- Batk Maliyet Yanılgısı
- Atıf Önyargısı
- Teyit Önyargısı

Olgu

1

Başlama

2

Bir Fikir

9

Teori Geliştirilir

3

Denemek

8

Teori Yeni Bulguları Açıklayacak Esneklikte Mi?

4

Bulgular Fikri Destekliyor Mu?

Yanlışlanabilir

7

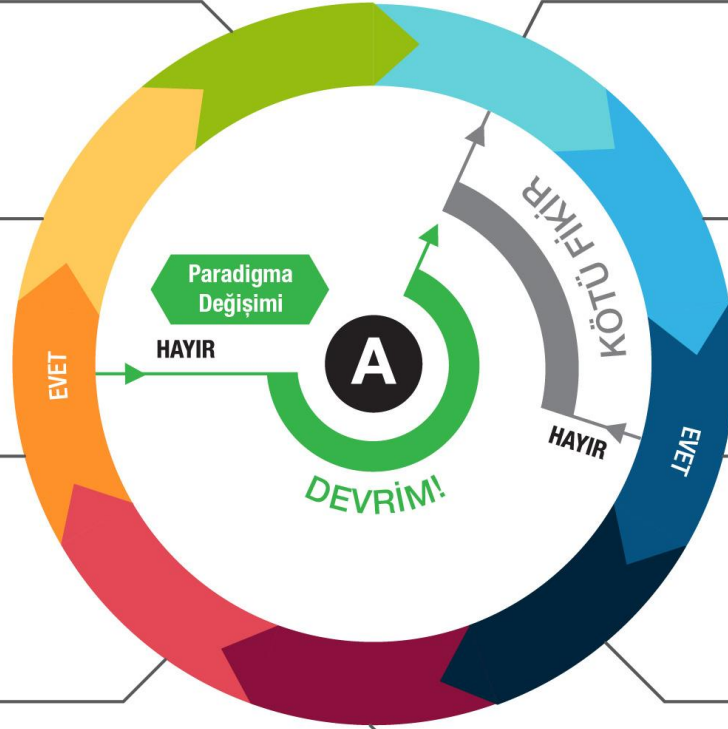
Yeni Bulgular Keşfedilir

5

Teori Geliştirilir

6

Teori Evreni Daha İyi Anlamamız için Kullanılır

1

Başlama

2

Bir Fikir

Fırsatçılık

3

Çelişen Sonuçları
Görmezden Gel

Safsatalar

Önyargılar

4

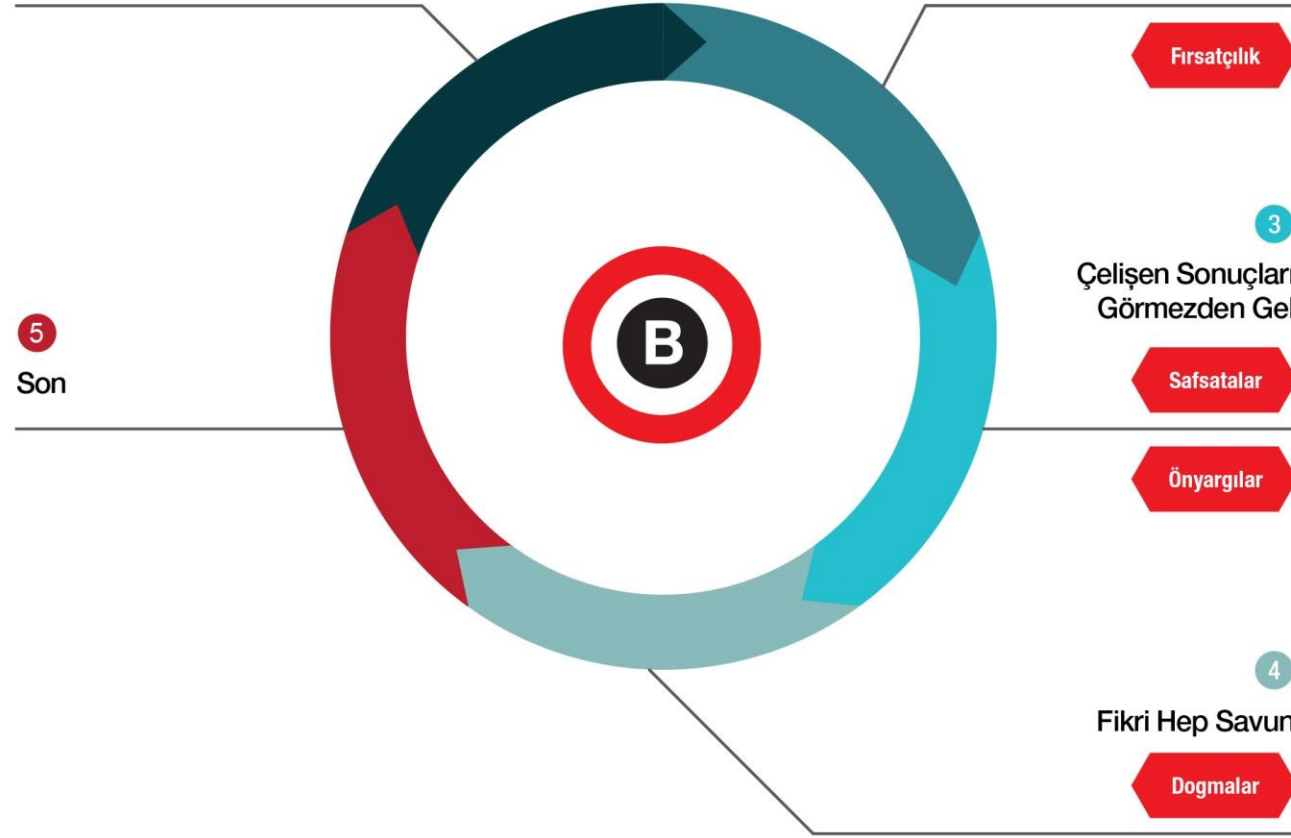
Fikri Hep Savun

Doğmalar

5

Son

B

OTORİTEYE BAŞVURMA

- akupunktur
- aromaterapi
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- larva tedavisi
- refleksoloji
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- NLP
- reiki
- tıbb-ı nebevi
- cincilik

- astroloji
- feng shui
- medyumluk

- 19 mucizesi
- yaratılış bilimi

- ufoloji

BİLGİSİZLİĞE DAYANDIRMA

- akupunktur
- aromaterapi
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- larva tedavisi
- refleksoloji
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- NLP
- reiki
- tıbb-ı nebevi
- cincilik

- astroloji
- feng shui
- medyumluk

- 19 mucizesi
- yaratılış bilimi

- ufoloji

DOĞRULAMA ÖNYARGISI

- akupunktur
- aromaterapi
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- larva tedavisi
- refleksoloji
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- NLP
- reiki
- tıbb-ı nebevi
- cincilik

- astroloji
- feng shui
- medyumluk

- 19 mucizesi
- yaratılış bilimi

- ufoloji

DOĞALA BAŞVURMA

- akupunktur
- aromaterapi
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- larva tedavisi
- refleksoloji
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- reiki
- tıbb-ı nebevi

- feng shui
- medyumluk

- yaratılış bilimi

GELENEKLERE DAYANDIRMA

- akupunktur
- aromaterapi
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- larva tedavisi
- refleksoloji
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- reiki
- tıbb-ı nebevi
- cincilik

- astroloji
- feng shui
- medyumluk

- 19 mucizesi
- yaratılış bilimi

PLASEBO ETKİSİ

- akupunktur
- fitoterapi
- hacamat
- homeopati
- sülük tedavisi

- yeniçağ
- NLP
- reiki
- tıbb-ı nebevi
- cincilik

- astroloji
- feng shui
- medyumluk

TIP FİZYOLOJİK

TIP PSİKOLOJİK

FALCILIK

İNANÇ

PARANORMAL

SONUÇ

- **Bilim felsefesi** açısından bu tezde ele alınmış olan vakaların tamamında düşünme yöntemleri hakkında fikir sahibi olunmadığı anlaşılmıştır.
- **Bilim sosyolojisi** açısından vakalar incelendiğinde epistemik cemaatin hem kendi iç ilişkileri ve hem toplum ile ilişkilerinde, sözdebilim konusunda belirsizlikler bulunduğu saptanmıştır.
- **Bilim tarihi** açısından tezdeki vakalar incelendiğinde, ilkokuldan itibaren en üst akademik derece olan doktora kadar, en alt akademik pozisyon olan asistanlıktan en üst akademik pozisyon olan profesörlüğe kadar bazı bilim çevrelerinde bilim tarihi bilinci ve eğitiminin yetersizliği görülmüştür.
- **Bilim Politikası** açısından tezdeki vakalar incelendiğinde, dünyada bazı ülkelerde, son otuz yılda artan sağlık sigorta maliyetlerini dengelemek için alternatif ve tamamlayıcı tıp yöntemlerini yönetmeliklerine alarak bazı sözdebilim akımların “resmi” görünüm kazanmasını ve böylelikle sanki sözdebilim değil bilimin kendisiymiş gibi algılanmasının kamuda önü açılmıştır.
- **Bilim etiği** açısından vakalar incelendiğinde etik ihlâller gözlemlenmiştir. Bazı ihlâller yargıya intikal edecek boyuta gelmiştir.

BİLİMDE:

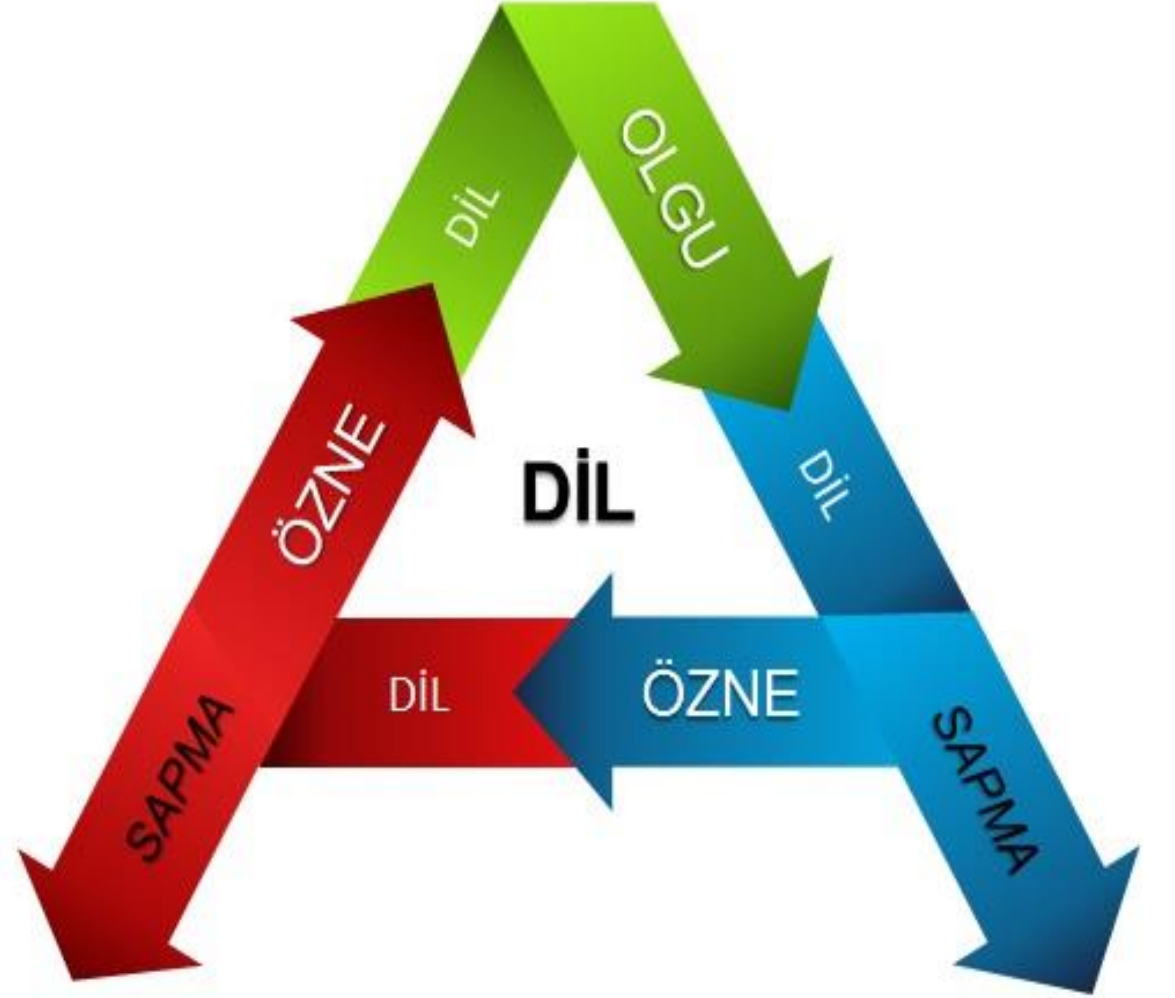
- eğer hata yapmıyorsanız, bir yanlışınız var.
- eğer yaptığınız hatayı düzeltmiyorsanız, oldukça yanlışınız var.
- eğer yaptığınız hatayı kabul etmiyorsanız, o işi bilmiyorsunuz demektir.

Olgu ≠ Dil
Dil ≠ Zihin

Olgu ≠ Zihin

DİL →

SINIRBELİRLEME SORUNU

demarcation problem

